

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 8.5.2019
JOIN(2019) 7 final

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Speciale Administratieve Regio Macau: Jaarverslag 2018

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

SPECIALE ADMINISTRATIEVE REGIO MACAU: JAARVERSLAG 2018

Samenvatting

Sinds de overdracht van Macau aan de Volksrepubliek China in 1999 hebben de Europese Unie en haar lidstaten de politieke en economische ontwikkelingen in de speciale administratieve regio (SAR) Macau binnen het kader van het beginsel "één land, twee systemen" op de voet gevolgd. De Europese Unie onderschrijft haar één-China-beleid en ondersteunt het "één land, twee systemen"-beginsel en de uitvoering ervan.

Dit jaarverslag over de ontwikkelingen in Macau wordt gepubliceerd volgens de in 1997 met het Europees Parlement gemaakte afspraak.

In 2018 werd het "één land, twee systemen"-beginsel verder ten uitvoer gelegd, hetgeen voordelen opleverde voor de SAR Macau, China als geheel en de internationale gemeenschap.

De rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht worden geëerbiedigd, zoals blijkt uit de gerechtelijke procedures tegen de oppositiewetgever Sulu Sou. De rechten en fundamentele vrijheden worden over het algemeen nageleefd.

Hoewel de burgerlijke vrijheden door de basiswet van Macau worden beschermd, is de politieke oppositie zwak en is het maatschappelijk middenveld niet erg nadrukkelijk aanwezig. De basiswet en andere wetten voorzien niet in de invoering van algemeen stemrecht. De EU spoort de autoriteiten in Macau evenwel aan te zorgen voor een grotere publieke betrokkenheid bij de verkiezing van de regeringsleider en de wetgevende vergadering van de SAR Macau. Dat zou de legitimiteit versterken, de publieke steun vergroten en bijdragen tot goed bestuur.

In 2018 heeft Macau twee aanbevelingen ontvangen tijdens de universele periodieke doorlichting van China, die in november in Genève plaatsvond: een over de bescherming van migrerende werknemers en een over discriminatie van LGBTI-personen. Mensenhandel blijft een punt van zorg.

In 2018 hebben de autoriteiten van Macau diverse initiatieven genomen of aangekondigd om de nationale veiligheid te versterken, waardoor het beleid van de SAR meer in overeenstemming is gebracht met de standpunten van het vasteland: de wetgevende vergadering heeft een amendement aangenomen dat buitenlandse rechters belet uitspraak te doen over kwesties van nationale veiligheid, een wet omtrent het nationale volkslied is aangenomen, en plannen om de nationale veiligheidswetten aan te passen werden aangekondigd.

In de media in Macau kwam nog steeds een breed spectrum van opvattingen aan bod, ondanks ongerustheid over de toegenomen zelfcensuur.

De economie van Macau deed het goed in 2018, met een sterke groei als gevolg van de gok- en de toeristische sector, een zeer lage werkloosheid en een gezonde begrotingssituatie. De doelstelling van de regering om de economie te diversifiëren is echter nog lang niet bereikt.

Slechts 6,8 % van de inkomsten van de casino's van Macau was afkomstig uit andere bronnen dan kansspelen.

In oktober 2018 werd de Hongkong-Zhuhai-Macau brug ingehuldigd en opengesteld voor het publiek. Dit grote infrastructuurproject verbindt de continentale stad Zhuhai met Hongkong en Macau en strekt zich zowel over als onder de zee uit over een afstand van 42 kilometer (55 km als de toegangswegen worden meegeteld). De brug zorgt voor betere verbindingen tussen de steden van het Greater Bay Area en draagt bij tot een sterkere integratie met het vasteland, terwijl tegelijkertijd nieuwe kansen en nieuwe uitdagingen worden gecreëerd.

De EU en Macau onderhouden nog steeds solide handelsrelaties en werken goed samen.

Politieke ontwikkelingen

In mei 2018 werd de prodemocratische oppositiewetgever Sulu Sou veroordeeld wegens illegale samenscholing voor zijn deelname aan een protest in 2016. Hij is sinds december 2017 geschorst in de wetgevende vergadering. De aanklager eiste gevangenisstraffen voor Sulu Sou en een medetegenstander van de gevestigde orde, Scott Chiang, voor ongehoorzaamheid met verzwarende omstandigheden, maar de rechtbank besloot dat een gevangenisstraf niet gerechtvaardigd was, aangezien het protest geweldloos en kort was. Indien Sulu Sou was veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan 30 dagen, zou hij niet langer in de wetgevende vergadering kunnen zetelen, waardoor de toch al zwakke oppositie nog verder zou zijn verzwakt. Na de uitspraak van de rechtbank kon Sulu Sou zijn functie als wetgever hervatten. Er werd kritiek geuit op de aanklacht van het openbaar ministerie omdat zij politiek gemotiveerd zou zijn, maar het besluit van de rechtbank toont de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aan.

In maart kondigde de regering haar voornemen aan om haar nationale veiligheidswet te wijzigen en "in overeenstemming te brengen met de hedendaagse samenleving". Punten die dringend moesten worden geactualiseerd, waren de procedures voor het verzamelen van bewijsmateriaal in strafrechtelijke onderzoeken en de speciale regels voor dwangmaatregelen bij het verzamelen van bewijsmateriaal.

Op 3 juli heeft de wetgevende vergadering een amendement aangenomen dat buitenlandse rechters belet uitspraak te doen over kwesties van nationale veiligheid. De definitie van nationale veiligheid is ruim en kan dus worden gebruikt om buitenlandse rechters in veel gevallen uit te sluiten. De autoriteiten gaven aan dat de wijziging essentieel was om de fundamentele belangen van de Staat te beschermen. Dit besluit was een grote stap terug van het huidige, gemengde rechtstelsel waarin Macau gebruik kan maken van de deskundigheid van buitenlandse rechters. Volgens officiële cijfers hebben 10 van de 49 magistraten in Macau een buitenlandse nationaliteit, meestal de Portugese.

Uit Portugal afkomstige juridische adviseurs met een lange staat van dienst bij de wetgevende vergadering werden in augustus 2018 ontslagen. Het ging om adviseurs met tijdelijke contracten, maar het plotselinge besluit leidde tot bezorgdheid in het maatschappelijk middenveld over de toenemende pogingen om de Portugese/buitenlandse expertise aan de kant te schuiven ten gunste van Chinese expertise.

Op 14 augustus heeft Macau een wet omtrent het nationale volkslied aangenomen, waarin een boete wordt opgelegd aan personen die geen respect tonen voor het volkslied. De wet voorziet ook in lessen over de geschiedenis van het volkslied in schoolprogramma's.

In maart 2018 hebben de organisatoren van het literaire festival van Macau de deelname van schrijvers Jung Chang, Suki Kim en James Church geannuleerd, nadat zij informeel in kennis waren gesteld van het feit dat die schrijvers geen toegang konden krijgen tot Macau. Pen Hong Kong¹ heeft een verklaring afgegeven waarin het zijn ongenoegen kenbaar heeft gemaakt over dit censurerend en autoritair optreden. Dit incident moet worden gezien in de context van een reeks inreisverboden in 2017 voor buitenlandse journalisten en politieke activisten. Nationale veiligheidsredenen werden aangevoerd als rechtvaardiging voor de weigeringen om toegang tot Macau te verlenen. Hoewel de immigratieautoriteiten van Macau de bevoegdheid hebben om de toegang tot het grondgebied van de SAR te weigeren, wijst het gebrek aan transparantie in dergelijke gevallen op een zorgwekkende tendens in de richting van politieke censuur.

Gelijke kansen, rechten en vrijheden

De rechten en fundamentele vrijheden van de bevolking van Macau werden doorgaans nog steeds gerespecteerd en de rechtsstaat werd gehandhaafd op grond van het "één land, twee systemen"-beginsel dat is vastgelegd in de basiswet van Macau.

Macau heeft geen onafhankelijk mensenrechtenorgaan opgericht, ondanks de aanbeveling van het VN-Comité tegen foltering van december 2015.

De **universele periodieke doorlichting** van China van november 2018 omvatte een onderdeel over Macau. Twee landen, waarvan één een EU-lidstaat, deden aanbevelingen voor Macau: er was een oproep tot ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden en een andere oproep tot de invoering van antidiscriminatiewetgeving om alle gemarginaliseerde groepen, met inbegrip van LGBTI-personen, te beschermen.

In eerdere verslagen heeft de EU ook haar bezorgdheid geuit over discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit. Deze ongerustheid is met name acuut op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en gezondheidszorg. Relaties tussen personen van hetzelfde geslacht moeten nog worden opgenomen in de wet die huiselijk geweld strafbaar stelt. Het VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten heeft Macau ook opgeroepen een alomvattende anti-discriminatiewetgeving aan te nemen.

De persvrijheid wordt gerespecteerd. Er is wel sprake van zelfcensuur, met name in Chineestalige media en in berichtgeving over Chinese zaken. Ngo's en media-activisten blijven hun bezorgdheid uiten over zelfcensuur. Een andere belemmering voor de persvrijheid is de moeilijkheid om toegang te krijgen tot bronnen en volledige informatie van de autoriteiten te verkrijgen.

Mensenhandel blijft een probleem in Macau. Macau beschikt over een wet ter bestrijding van mensenhandel, maar de wetshandhaving moet strenger zijn. Het aantal vervolgingen en veroordelingen voor mensenhandel blijft laag, hoewel er veel klachten worden ingediend. In 2018 zonden de autoriteiten van Macau een vertegenwoordiger naar de zevende ministeriële conferentie en vergadering van hoge ambtenaren in het kader van het Bali-proces, hetgeen wijst op de bereidheid van Macau om verder deel te nemen aan internationale samenwerking ter bestrijding van mensenhandel. Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het Gezamenlijk Comité EU-Macau in maart verbond Macau zich ertoe samen te werken met de EU op het

---

¹ <http://www.penhongkong.org/about/>

gebied van de strijd tegen mensenhandel. De EU is bereid om de informatie-uitwisseling en samenwerking te hervatten en technische expertise aan te reiken over de beste manieren om deze wereldwijde uitdaging aan te pakken.

De burgers van Macau genieten nog steeds **vrijheid van vergadering**, met betrekking tot een brede waaier van vraagstukken variërend van een wake om de verjaardag te gedenken van het neerslaan van het studentenprotest op het Tiananmenplein op 4 juni 1989 tot arbeidsrechten. In september werd een nieuwe wet met betrekking tot het recht op betoging en vergadering aangenomen, die betogers verplicht de politie in plaats van het Bureau voor burgerlijke en gemeentelijke aangelegenheden in kennis te stellen van een geplande betoging.

Macau heeft de **vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen** niet daadwerkelijk gehandhaafd. Nochtans zijn deze vastgelegd in de verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). De EU spoort Macau aan de nodige stappen te zetten om de IAO-verdragen in acht te nemen. Macau heeft geen minimumloon, behalve voor schoonmaak- en beveiligingspersoneel. De regering is voornemens in 2019 voor alle werknemers een universeel minimumloon in te voeren.

Economische en sociale ongelijkheid is een punt van zorg. Er is geen officieel armoedecijfer. De regering beweert dat slechts 2,3 % van de bevolking van Macau in armoede leeft, maar maatschappelijke organisaties schatten dat dit cijfer dicht bij 10 % ligt. In september verklaarde de VN-Commissie voor de uitbanning van rassendiscriminatie (CERD) dat de noodzaak van armoedebestrijding een punt van zorg was. De Commissie drong er bij de regering op aan maatregelen te nemen om de etnische economische verschillen weg te werken en statistische indicatoren te verstrekken over de economische, sociale en culturele rechten en over de doeltreffendheid van de genomen maatregelen.

Macau zet de strijd tegen **corruptie** voort en is niet teruggedeinsd voor geruchtmakende zaken. De onderzoeken naar de voorzitter van het Instituut voor de promotie van handel en investeringen in Macau en het hoofd van het pensioenfonds zijn in 2018 van start gegaan, waaruit blijkt dat de regering vastbesloten is blij te geven van nultolerantie ten aanzien van corruptie bij ambtenaren.

Economische ontwikkelingen

Het bbp van Macau steeg in 2018 met 4,7 %² op jaarbasis, vergeleken met een groei van 9,7 % in 2017. De robuuste groei in 2017 kwam tot stand na een sterke recessie de jaren voordien, toen de gokindustrie zwaar getroffen werd door de anticorruptiecampagne op het Chinese vasteland. In 2018 was Macau in een door het IMF opgestelde rangschikking de op drie na rijkste economie ter wereld uitgedrukt in termen van bbp per hoofd van de bevolking.

De regering voert een langetermijnstrategie uit om de economie te diversifiëren, maar Macau blijft sterk afhankelijk van de gok- en toeristische sector. De economische opleving in 2017 en 2018 was te danken aan een herstel van de gokindustrie en de aanhoudende toestroom van toeristen. In 2018 zijn 35,8 miljoen bezoekers het grondgebied binnengekomen, een stijging met 9,8 % ten opzichte van 2017. De inkomsten uit gokactiviteiten namen met 14,0 % toe tot 303 miljard MOP (ongeveer 33 miljard EUR).

---

² Bron: tenzij anders wordt aangegeven, zijn alle macro-economische indicatoren afkomstig van de dienst voor bevolking en statistiek van de regering van de SAR Macau.

Macau heeft volledige werkgelegenheid en is sterk afhankelijk van buitenlandse arbeidskrachten³. Het werkloosheidspercentage is de afgelopen 7 jaar aanhoudend onder 2 % gebleven (ook tijdens de periode van economische neergang van 2014-2016) en 2018 was geen uitzondering. De inflatie steeg van 1,2 % in 2017 tot 3,0 % in 2018.

Hoewel de groei in 2018 in het algemeen goed was, vertraagde de economie in de loop van het jaar, van 7,6 % in de eerste helft tot 2,0 % in de tweede helft van het jaar. De vertraging was te wijten aan een daling van de investeringen (met name in de bouwsector) en aan een vertraging van de groei van de uitvoer van diensten (met name de export van kansspelen).

Op 15 november heeft de regeringsleider, Fernando Chui Sai, zijn laatste beleidsverklaring als regeringsleider uitgesproken. Het belangrijkste doel blijft het consolideren van de gok- en de toeristische sector, als belangrijkste sectoren van Macau. De prioriteiten zijn regelgeving, fiscalisering en bevordering van het concurrentievermogen. Macau blijft streven naar een economische diversificatie op basis van zijn bestaande grote bedrijfstakken, waarbij bestaande infrastructuur wordt gebruikt om de sector van conferenties en beurzen te ontwikkelen, creatieve industrieën te stimuleren en gespecialiseerde financiële ondernemingen op te richten. De regering heeft ook toegezegd om innovatie te bevorderen en het mkb te ondersteunen door het bedrijfsleven stimulansen te bieden en de belastingen te verlagen. Voor het twaalfde jaar op rij maakt de overheid werk van een pakket financiële subsidies, waaronder uitkeringen om de levensomstandigheden van de bevolking te verbeteren.

De begrotingssituatie van Macau bleef in 2018 gezond. De SAR beschikt over grote reserves en de begrotingsrekening van de SAR boekte jarenlang consequent overschotten. Eind september 2018 bedroegen de financiële reserves van de regering ongeveer 554,9 miljard MOP (60,4 miljard EUR).

De diversificatie van de economie van Macau blijft een langetermijndoelstelling. Een van de doelstellingen die de autoriteiten in het vijfjarig ontwikkelingsplan 2016-2020 van Macau hebben vastgelegd, is het verhogen van het aandeel van de inkomsten van de casino-exploitanten uit andere bronnen dan kansspelen tot 9 % in 2020. Volgens een rapport van de dienst voor bevolking en statistiek inzake economische diversificatie dat eind december 2018 is gepubliceerd, wordt deze doelstelling echter steeds minder haalbaar. Zo was 2017 een teleurstellend jaar voor de economische diversificatie, aangezien slechts 6,8 % van de inkomsten van casino's uit andere bronnen afkomstig was, tegenover 7,4 % in 2016.

Wat **milieubescherming** betreft, heeft de regeringsleider van Macau in zijn beleidsverklaring voor dit jaar voorgesteld een installatie te bouwen voor de voorbehandeling van oud papier, plastic- en metaalafval voordat deze worden uitgevoerd, alsook een gecentraliseerde installatie voor de verwerking van voedselafval te bouwen. De regeringsleider heeft ook doelstellingen aangekondigd voor de installatie van 200 opladers voor elektrische voertuigen, de plaatsing van machines voor het recyclen van plastic flessen en de voltooiing van wetgeving om het gebruik van plastic draagtassen terug te dringen.

Regionale samenwerking

Op 12 december hebben Macau en het Chinese ministerie van Handel een overeenkomst ondertekend inzake handel in goederen in het kader van de **partnerschapsovereenkomst**

---

³ Buitenlandse werknemers vertegenwoordigden in 2017 ruim 40 % van de beroepsbevolking in Macau, twee derde van hen was afkomstig van het Chinese vasteland.

voor nauwere economische samenwerking tussen Macau en het Chinese vasteland (CEPA). De nieuwe overeenkomst, die vanaf 1 januari 2019 ten uitvoer moet worden gelegd, stelt oorsprongsregels en flexibelere methoden voor de vaststelling van de oorsprong vast voor alle producten die onder de tariefcodes van het Chinese vasteland vallen. De afhandeling van de douaneformaliteiten van in- en uitklaring voor de handel in goederen wordt hierdoor verder vergemakkelijkt. Er is een speciaal hoofdstuk gewijd aan de Guangdong-Hongkong-Macau Bay regio, met als doel de uitvoering in het kader van een proefproject van maatregelen voor de inklaring van goederen in deze regio.

De **Hongkong-Zhuhai-Macau brug** — de grootste zeebrug ter wereld — werd in oktober geopend. De brug verkort de reistijd tussen Macau en Hongkong en zal een belangrijke rol spelen bij de integratie van het Greater Bay Area (GBA).

Macau vervult een rol als economische brug tussen China en de Portugeestalige landen. In dit verband wordt in de beleidsverklaring voor 2019 voorgesteld om een monetair dienstenplatform op te zetten tussen China en de Portugeestalige landen en om Macau te ontwikkelen als een renminbi clearing-centrum voor Portugeestalige landen.

In de in februari gepubliceerde blauwdruk voor het GBA werd Macau aangewezen als een van de vier kernsteden (samen met Hongkong, Shenzhen en Guangzhou) om een belangrijke rol te spelen bij de ontwikkeling van de regio. Volgens dit plan moet Macau zijn economie blijven diversifiëren en tegelijkertijd zijn positie versterken als een centrum van wereldklasse voor toerisme en vrijetijdsbesteding en als een dienstenplatform voor samenwerking op het gebied van handel en nijverheid tussen China en de Portugeestalige landen.

De bilaterale betrekkingen tussen de EU en Macau

In 2018 was de EU voor Macau de grootste bron van invoer na het Chinese vasteland, goed voor 25 % van de totale invoer in Macau. Omgekeerd ging minder dan 1,7 % van de uitgevoerde goederen van Macau naar de EU. Dit onevenwicht op de handelsbalans creëerde al jarenlang handelsoverschotten voor de EU, aangezien de invoervraag vanuit Macau zich de afgelopen jaren heeft voortgezet terwijl de productiesector in Macau is gekrompen tot minder dan 1 % van het bbp.

De bilaterale **goederenhandel** nam met 29,5 % toe tot 963 miljoen EUR in 2018. In dat jaar bedroeg de uitvoer vanuit de EU naar Macau 852 miljoen EUR, een stijging van 36,1 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar, met een handelsoverschot van 741 miljoen EUR tot gevolg. Macau is een groeimarkt voor Europese luxegoederen. De commerciële mogelijkheden in de gok- en toeristische sector staan centraal in de handelsbetrekkingen tussen de EU en Macau. De belangrijkste exportproducten van de EU zijn onder meer hoogwaardige lederwaren, kleding, horloges en juwelen, voeding en drank en auto's.

Overheidsopdrachten in de transport-, energie- en bouwsectoren kunnen eveneens van belang zijn voor EU-ondernemingen, aangezien Macau ernaar streeft het aantal infrastructuurprojecten te doen toenemen. In vergelijking met andere grote investeerders (Hongkong, China en de VS) blijven de directe investeringen door EU-ondernemingen echter bescheiden. Portugal was de voornaamste EU-investeerder in Macau en was goed voor 3,7 % (9 miljard MOP) van de totale directe investeringen in 2017.

Uit het beleidsverklaring 2019 van de regeringsleider blijkt uitdrukkelijk de belangstelling voor een versterking van de economische betrekkingen met de EU, waarbij Portugal als een toegangspunt wordt gebruikt.

De **22e bijeenkomst van het Gezamenlijk Comité EU-Macau** vond op 23 maart plaats in Macau. De partijen hebben met name de balans opgemaakt van het toezicht door de EU in 2018 op de door Macau aangegane verbintenissen op het gebied van goed fiscaal bestuur. Macau was opgenomen in de EU-lijst van 17 jurisdicties die niet-coöperatief zijn op belastinggebied van december 2017, maar werd in januari 2018 van de lijst geschrapt als reactie op de toezeggingen van de regering van Macau om tegen eind 2018 aan de EU-vereisten te voldoen. In het kader van het monitoringproces was de EU zeer verheugd over de uitbreiding van het Verdrag inzake wederzijdse administratieve bijstand in belastingzaken tot de SAR Macau door de Volksrepubliek China en de inwerkingstelling van de nodige overeenkomsten voor de uitwisseling van gegevens door de Ma. Voorts heeft de EU de beoordeling van de OESO onderschreven met betrekking tot een belastingregeling waarbij voordelen aan offshorebedrijven worden toegekend, nadat deze regeling in december 2018 op verscheidene punten door de SAR Macau was aangepast om in overeenstemming te zijn met de voorschriften van de OESO. Op basis hiervan is de Raad van de Europese Unie in maart 2019 overeengekomen dat Macau voldaan had aan zijn huidige verplichtingen inzake goed fiscaal bestuur. De dialoog met de SAR Macau over de toepassing van de G20-minimumnormen tegen grondslaguitholling en winstverschuiving zal in 2019 worden voortgezet.

De EU heeft nota genomen van de ambitie van de SAR Macau om een centrum voor traditionele Chinese geneeskunde te worden. De EU en Macau zijn overeengekomen om op deskundigenniveau informatie uit te wisselen over het regelgevingskader van de EU met betrekking tot traditionele kruidengeneesmiddelen. Voorts kwamen beide partijen overeen te blijven streven naar samenwerking inzake milieu en groene technologieën, met name in het internationale forum en de tentoonstelling inzake milieusamenwerking in Macau. Op het gebied van toerisme hebben beide partijen besproken hoe het toeristische aanbod en uitwisselingen kunnen worden gestimuleerd.

De **Kamer van Koophandel Macau-EU (MECC⁴)** en de **Europese Kamer van Koophandel in Hongkong** coördineerden in 2018, zoals elk jaar, samen de Europese deelname aan het internationale forum en de tentoonstelling inzake milieusamenwerking in Macau (MIECF) in maart en aan de beurs voor internationale handel en investeringen (MIF) in oktober.

Toerisme was met name van belang voor de bilaterale betrekkingen in 2018 vanwege het **Toerismejaar EU-China 2018**. De iconische toren van Macau was gehuld in het blauw van de EU-vlag op Europadag. Op 23 oktober organiseerde Macau het **zevende Global Tourism Economy Forum** met de Europese Unie als partnerregio en Guangdong als prominente partnerprovincie. De EU had een paviljoen op het evenement, organiseerde een zakelijke contactbeurs en nam op prominente wijze deel aan het forum.

De EU en Macau hebben twee toonaangevende projecten waarmee nog steeds goede resultaten worden geboekt: één op het gebied van juridische zaken en één op het gebied van de opleiding van tolken. Ten eerste draagt **het derde programma voor juridische samenwerking tussen Macau en de EU** bij tot de modernisering en ontwikkeling van het

---

⁴ De Kamer van Koophandel Macau-EU is een hybride kamer waarbij zowel individuele ondernemingen als nationale kamers van koophandel van EU-lidstaten zijn aangesloten.

rechtsstelsel van de SAR Macau. Ten tweede loopt **het opleidingsprogramma conferentietolk in het Chinees en het Portugees** tussen de Europese Commissie en de overheidsdiensten en het ambtenarenbureau van Macau sinds 2006 en speelt het in op de vraag naar gekwalificeerde tolken in beide talen. Tot dusver zijn 97 tolken in Macau opgeleid en de meesten van hen werken momenteel in het openbaar bestuur. Sinds 2010 organiseert het Polytechnisch Instituut van Macau (MPI) ook een opleidingsprogramma, in samenwerking met de Europese Commissie, gericht op universitaire docenten en professionele tolken van Macau en het Chinese vasteland. Het **academisch programma van de Europese Unie in Macau** is opgevolgd door activiteiten in het kader van het Jean Monnet-programma. Deze blijven bijdragen tot een beter begrip van de EU in Macau.

Een medefinancieringsmechanisme in het kader van het **Horizon 2020**-programma is opgezet na de bijeenkomst van het Gemengd Comité EU-Macau in 2015, en de EU heeft in 2018 een briefing gegeven om deelname aan te moedigen. Financiering wordt unilateraal door het Fonds voor wetenschappelijke en technologische ontwikkeling van Macau verstrekt aan de succesvolle deelnemers van het Horizon 2020-project uit Macau. In de afgelopen twee jaar heeft het Fonds echter slechts één aanvraag ontvangen, die niet werd geselecteerd. Eind 2018 hadden geen entiteiten uit Macau deelgenomen aan Horizon 2020.